

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI.

01

KISWAHILI

Muda: Saa 1:40

MAJIBU

Mwaka: 2022

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali arobaini na tano (45).
2. Jibu maswali yote.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **fomu maalumu ya kujibia (OMR)**
4. Jaza taarifa zote katika fomu ya **OMR**

FOR EXAMINER'S USE ONLY		
QUESTION NUMBER	SCORE	EXAMINER'S INITIALS
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
TOTAL		
CHECKER'S INITIALS		

SEHEMU A (Alama 35)

Sikiliza kwa makini hadithi utakayosomewa kisha jibu maswali ya 1 - 5 kwa kuweka kivukii katika herufi ya jibu lillllo sahihi katika fomu yako ya kujibia

1. Hadithi uliyosomewa inahusu nini?

- A. Urutnzi wa kuku na Mbweha
- B. Urafiki wa Mbweha na vifaranga
- C. Kuokoka kwa Kuku katika vita
- D. Uadui wa Kuku na Mbweha
- E. Watoto wa Kuku na Mbweha

Jibu Sahihi: D. Uadui wa Kuku na Mbweha

Sababu: Hadithi inaelezea uadui uliokuwepo kati ya Kuku na Mbweha, hivyo jibu sahihi ni D.

2. Kwa nini Kuku alikubali kuwalea watoto wa Mbweha kwa shingo upande?

- A. Ili watoto wake pia walindwe
- B. Kwa sababu kulikuwa na njaa
- C. Kwa sababu alimwonea huruma alikukura
- D. Kwa sababu Mbweha aliachwa na mume
- E. Kwa sababu Kuku alikuwa amehofiwa

Jibu Sahihi: C. Kwa sababu alimwonea huruma alikukura

Sababu: Kuku alihisi huruma kwa Mbweha na alikubali kumlea watoto wake.

3. Mbweha alijiongoza kutoka sokoni alikutana na jambo lipi la kutastaajabisha?

- A. Kifo cha watoto wake
- B. Msaada wa watoto wake
- C. Kifo cha kuku na watoto wake
- D. Kifo cha watoto wake katika vita
- E. Kifo cha watoto wa Kuku

Jibu Sahihi: A. Kifo cha watoto wake

Sababu: Hadithi inaonyesha Mbweha alishtushwa na kifo cha watoto wake alipoondoka sokoni.

4. Ni sababu gani ilimfanya Mbweha kumwomba Kuku amlee watoto wake?

- A. Kuharibiwa kwa makazi yao
- B. Kifo cha baba wa watoto wake
- C. Walimu pamoja umeuwani

- D. Alipata safari ya mbali
- E. Walimu pamoja na makazi yao

Jibu Sahihi: B. Kifo cha baba wa watoto wake

Sababu: Mbweha alikosa baba wa watoto wake, hivyo aliomba msaada kwa Kuku.

5. Katika kijali walichoshiri Kuku na Mbweha kulitokea janga gani?
- A. Ukame
 - B. Njaa
 - C. Kifo cha mume wa Mbweha
 - D. Uvutaji wa damu
 - E. Ugomvi

Jibu Sahihi: B. Njaa

Sababu: Kijali kilieleza kuwa walikabiliwa na njaa.

6. "Mimi anaasha vyombo." Kauli ya kutendewa ya sentensi hii ni ipi kati ya zifuatazo?
- A. Vyombo vinaosheka na bibi.
 - B. Bibi anaoshesha vyombo.
 - C. Vyombo vinaosha na bibi.
 - D. Bibi anaoshewa vyombo.
 - E. Vyombo vinaoshewa na bibi.

Jibu Sahihi: E. Vyombo vinaoshewa na bibi.

Sababu: Sentensi inahusu kitendawili cha kauli ya kutendewa, ambapo bibi ndiye anayefanya tendo, hivyo "vyombo vinaoshewa na bibi."

7. Hapo _____ alijifichalia yule mwizi. Neno lipi linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?
- A. Jadimo
 - B. Adimo
 - C. Halijimo
 - D. Jadibo
 - E. adimo

Jibu Sahihi: C. Halijimo

Sababu: Neno "Halijimo" linalingana na muktadha wa sentensi ya kuficha jambo, kwa hivyo ni sahihi.

8. Neno lipi ni jumulishi kwa maneno haya: 'mshabiki, panga, kisu, upinde'?
- A. Silaha
 - B. Vifaa

- C. Zana
- D. Zana za Kijeshi
- E. Nyara

Jibu Sahihi: A. Silaha

Sababu: Maneno yote ni aina za silaha.

9. "Alikategemea kwa, baroni ni kichwani maji kiasi hiki." Je neno Alikutegea ni stini mwenye tabia gani?
- A. Uduku
 - B. Kutotuma msikivu
 - C. Ujingazi
 - D. Ukorofi
 - E. Upole

Jibu Sahihi: C. Ujingazi

Sababu: Kauli inahusisha mtu mwenye tabia ya ujinga au kupoteza uangalifu.

10. "Alipenda watu wote kumwezi." Jibu la kitendawili ni lipi?
- A. Radi
 - B. Mwezi
 - C. Nyota
 - D. Jua
 - E. Upinde wa mvua

Jibu Sahihi: B. Mwezi

Sababu: Kitendawili kinatumia "kumwezi" kumaanisha mwezi.

11. "Mtembo hangu mkali hana panga wala kisu." Jibu la kitendawili hiki ni lipi kati ya zifuatazo?
- A. Moto
 - B. Jus
 - C. Mvuke
 - D. Pasi
 - E. Jiko

Jibu Sahihi: A. Moto

Sababu: Mtembo mkali bila panga wala kisu anaashiria moto.

12. Tekekereza kwa maneno yanayoonesha tarekemela neno la kitendawili ni lipi?
- A. Mganga
 - B. Mpupia

- C. Mfunesi
- D. Mchungwa
- E. Mhindi

Jibu Sahihi: C. Mfunesi

Sababu: Mfunesi ni mtaalamu wa kutengeneza au kuandaa kitu, ikilingana na muktadha wa kitendawili.

13. "Ando allipalla makes baadaya kutwaktana maaskari." Neno kutipallia maasa lina maana gani?

- A. Kujihami
- B. Kujilakumu
- C. Kujikalia
- D. Kujisaidia mwenyewe
- E. Kujikalia

Jibu Sahihi: D. Kujisaidia mwenyewe

Sababu: Neno linaashiria kitendo cha kujilinda au kujitunza.

14. "Vijana wenye nia mbya waliimba mali za serikali." Je, maana "Imba mali" kama katika sentensi hiyo inamaanisha nini?

- A. Kuongeza mali
- B. Kutumia mali ovyo
- C. Kuiba mali
- D. Kutumia mali kwa makini
- E. Kuuza mali

Jibu Sahihi: C. Kuiba mali

Sababu: Maneno haya yanaashiria kuiba mali za serikali.

15. Matabaka yaliohusafii kwa mwazi. Sentensi hii ipo katik hali gani kati ya zifuatazo?

- A. Katwalda
- B. Mazoea
- C. Kuendelea
- D. Kutendeka
- E. Timilifu

Jibu Sahihi: E. Timilifu

Sababu: Sentensi inahusu hali kamili ya matendo, kwa hivyo Timilifu ni sahihi.

16. "Juzi tulicheza ngoma usiku kuuka." Kiambishi cha nafsi ya kwanza wingi ni kipi kati ya zifuatazo?

- A. tu-

- B. li-
- C. -chez-
- D. -a
- E. ngo

Jibu Sahihi: A. tu-

Sababu: Kiambishi "tu-" kinaonyesha nafsi ya kwanza wingi.

17. Lugha anlitunda kanuni za Lugha ya Kiswahili. Sentensi hii ikiamabua ilikuwa ipi kati ya zifuatazo?
- A. Mimi ainaundá kanuni za Lugha ya Kiswahili.
 - B. Mimi aliinunda kanuni za Lugha ya Kiswahili.
 - C. Mimi ameinunda kanuni za Lugha ya Kiswahili.
 - D. Mimi nimegunda kanuni za Lugha ya Kiswahili.
 - E. Mimi nimeinunda kanuni za Lugha ya Kiswahili.

Jibu Sahihi: A. Mimi ainaundá kanuni za Lugha ya Kiswahili.

Sababu: Sentensi sahihi inatumia wakati wa sasa na muktadha wa kauli ya mtu binafsi.

18. "Ingawa walipata vikwazo vingi njiani, hatimaye walifika salama." Sentensi hii iko katika wakati gani kati ya nyakati zifuatazo?
- A. Ujao
 - B. Uliopita
 - C. Uliopo
 - D. Mazoea
 - E. Timilifu

Jibu Sahihi: B. Uliopita

Sababu: Sentensi inahusu matukio yaliyotokea tayari, kwa hivyo iko katika wakati uliopita.

19. Yeye alisema "siwezi kuja kwenu." Kauli taarifa ya sentensi hii ni ipi kati ya zifuatazo?
- A. Yeye alisema kwamba haji kwenu.
 - B. Yeye alisema kwamba sitakuja kwenu.
 - C. Yeye alisema hataweza kuja kwenu.
 - D. Yeye alisema kuwa hawezi kuja kwenu.
 - E. Yeye alisema kwamba hawezi kuja kwetu.

Jibu Sahihi: D. Yeye alisema kuwa hawezi kuja kwenu.

Sababu: Hii ndiyo tafsiri sahihi ya kauli ya mtu aliyoitoa, ikitumia msamiati sahihi wa Kiswahili.

20. Katika neno "**anaimba**," kipi ni kiambishi tamati kati ya vifuatavyo?
- A. -na-

- B. -imb-
- C. -a
- D. -mba-
- E. -ba

Jibu Sahihi: C. -a

Sababu: Kiambishi tamati ni kiambishi cha mwisho kilichoongezwa kwenye mzizi, hapa ni "-a".

21. "**Baba** alikuwa anakula ugali jana jioni." Katika sentensi hii neno lipi kati ya yafuatazo limetumika kama kitenzi kisaidizi katika sentensi?

- A. anakula
- B. baba
- C. alikuwa
- D. jana
- E. jioni

Jibu Sahihi: C. alikuwa

Sababu: "Alikuwa" kinaonyesha wakati uliopita na ni kitenzi kisaidizi cha kusaidia kitenzi kingine.

22. Mwalimu alikwenda kijijini kwao kuhani msiba. Katika sentensi hii neno lipi kati ya yafuatazo linaonesha hali ya umiliki?

- A. kijijini
- B. msiba
- C. kwao
- D. kuhani
- E. mwalimu

Jibu Sahihi: C. kwao

Sababu: "Kwao" linaonyesha mali au mahali wanayomiliki au wanahusiana nalo.

23. Mpangilio sahihi wa maneno "Anapenda kula mtoto wangu chakula" katika kuunda sentensi ni upi kati ya mipangilio ifuatayo?

- A. Mtoto wangu anapenda kula chakula
- B. Anapenda kula chakula mtoto wangu
- C. Mtoto wangu chakula anapenda kula
- D. Anapenda mtoto wangu kula chakula
- E. Wangu mtoto anapenda chakula kula

Jibu Sahihi: A. Mtoto wangu anapenda kula chakula

Sababu: Huu ndio mpangilio sahihi unaosoma vizuri na una maana kamili.

24. Neno lipi haliandani na mengine kati ya yafuatazo?

- A. Mkuyu
- B. Msonobari
- C. Mkaratusi
- D. Waridi
- E. Mninga

Jibu Sahihi: D. Waridi

Sababu: Maneno yote ni majina ya miti isipokuwa "Waridi," ambalo ni mmea wa maua.

25. Kulwa alikwenda nyumbani haraka _____ hakutaka kuchelewa. Neno lipi linafaa kukamilisha sentensi hii?

- A. kwa kuwa
- B. vilevile
- C. hata kama
- D. pamoja na
- E. kuliko

Jibu Sahihi: A. kwa kuwa

Sababu: "Kwa kuwa" linaeleza sababu ya kitendo, ikilingana na muktadha wa sentensi.

26. Chombo maalum cha majini kinachotumika kuvusha watu na mizigo kwenda ng'ambo ya pili huitwaje?

- A. Winji
- B. Basi
- C. Pantoni
- D. Mkokoteni
- E. Garimoshi

Jibu Sahihi: C. Pantoni

Sababu: Pantoni ni chombo kinachotumika kuvusha watu au mizigo kwa maji kutoka upande mmoja kwenda upande mwingine.

27. Mtu mwenye taaluma ya ujuzi wa kubuni, kutengeneza au kurekebisha majengo, barabara, madaraja au mitambo anaitwa nani?

- A. Rubani
- B. Dereva
- C. Mkutubi
- D. Mhandisi

E. Mshunzi

Jibu Sahihi: D. Mhandisi

Sababu: Mhandisi ndiye mtaalamu anayebuni, kutengeneza na kusimamia majengo, barabara, madaraja au mitambo.

28. Neno lipi kati ya yafuatayo lina maana sawa na neno "**koroboi**"?

A. Taa

B. Chemli

C. Kibatari

D. Karabai

E. Mshumaa

Jibu Sahihi: E. Mshumaa

Sababu: "Koroboi" ni neno la kienyeji linalomaanisha mshumaa.

29. Mzee Kipeto alipokwenda kuwinda alifanikiwa kumuua "**mbogo**". Kisawazishia cha neno "**mbogo**" ni kipi kati ya vifuatavyo?

A. Ndama

B. Twiga

C. Nyati

D. Punda

E. Pundamilia

Jibu Sahihi: C. Nyati

Sababu: Mbogo ni aina ya nyati mkubwa wa porini.

30. Neno lipi kati ya yafuatayo ni sahihi kutoka katika silabi "haborai" zilizochanganywa?

A. baharia

B. baharini

C. habarini

D. boharia

E. bohari

Jibu Sahihi: A. baharia

Sababu: Kutoka silabi zilizotolewa, neno linaloundwa sahihi ni "baharia".

31. "Ungalifikika mapema _____ ndugu yako." Ni neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?

A. usingemkuta

B. ungemkuta

- C. usingalimkuta
- D. ungelimkuta
- E. ungalimkuta

Jibu Sahihi: B. ungemkuta

Sababu: "Ungemkuta" linaonesha matokeo sahihi ya kitendo cha kufika mapema.

32. "Bibi alianguka mzigo wa kuni _____ alijikwaa." Neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?

- A. isipokuwa
- B. ijapokuwa
- C. kisha
- D. lakini
- E. kwa kuwa

Jibu Sahihi: B. ijapokuwa

Sababu: "Ijapokuwa" linaonyesha hali ya kinyume au changamoto iliyotokea baada ya kitendo.

33. Chasaka aliamua kucharaza maneno wakati anambjiu baba yake. Nahau "**charaza maneno**" kama ilivyotumika katika sentensi hii ina maana ipi?

- A. Wasiliana kwa vitendo vya haraka
- B. Ongea haraka haraka kama cherehani
- C. Zungumza kwa kutafuna maneno
- D. Sema haraka haraka kwa nia ya kudanganya
- E. Ongea haraka haraka kwa nia ya kufurahisha

Jibu Sahihi: D. Sema haraka haraka kwa nia ya kudanganya

Sababu: "Charaza maneno" inaashiria kuzungumza haraka kwa nia ya kudanganya au kupotosha.

34. "Humu _____ wanamoshi panya wanaokula nguo." Neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii kwa usahihi?

- A. ndipo
- B. ndiko
- C. ndimo
- D. ndicho
- E. ndio

Jibu Sahihi: C. ndimo

Sababu: "Ndimo" linaashiria mahali husika, likifaa kwa muftadha wa sentensi.

35. "Watu wengi wamejenga nyumba zao _____ ya barabara kuu." Neno lipi kati ya yafuatayo linakamilisha sentensi hii?

- A. katikati
- B. kando
- C. juu
- D. chini
- E. nyuma

Jibu Sahihi: B. kando

Sababu: "Kando ya barabara" ni matumizi sahihi ya kisemi kinachoashiria mahali yanayojengwa nyumba.

SEHEMU B (Alama 5)

Kwa kutumia maneno yaliyomo kwenye kisanduku, jibu swali la 36-40 kwa kuweka kivulii katika herufi ya jibu lililo sahihi katika fomu yako ya kujibia ili kukamilisha kifungu cha maneno kifuatacho.

A. mizinga B. kiasi C. nchi jirani D. Makamu wa Rais E. waliwasili

Ilipofika saa nne asubuhi viongozi (36) **E. waliwasili** ndani ya Uwanja wa Jamhuri. Kisha wakaifuata viongozi wa (37) **C. nchi jirani**. Ilipofika saa nne na nusu asubuhi (38) **D. Makamu wa Rais** aliwasili na kupokelewa kwa shangwe na videremo. Baadaye watangazaji alitutangazia kuwa Rais atawasilis muda wowote kuanzia sasa. Punde si punde, Rais aliingia akike kwenye gari la wazi akiongozana na Mkuu wa Majeshi ya ulinzi. Sasa tulipambana na kuanza kustaajalia huku vifo vikisikia kutoka kila upande. Baada ya kuzunguka uwanja aliwasalimie wananchi, Rais alishuka kwenye gari na kuelekea kwenye meza maalum kwa ajili ya kupigiwa (39) **B. kiasi** ishirihi na moja. Kisha akaenda kwenye meza maalum kwa ajili ya kula (40) **A. mizinga**.

SEHEMU C (Alama 10)

UFAHAMU

Soma kwa makini shairi lifuatalo kisha jibu swali la 41 – 45 kwa kuandika jibu sahihi katika fomu yako ya kujibia. Tumia kalamu ya wino wa bluu au mweusi.

Acha mwanangu uache, uzembe usishilie,
Acha usiwe kiecheche, mauti sisalimie,
Acha usiwe pekeche, upole ukimbiilie,
Acha mwanangu uache, acha uishi salama.

Acha huo udoakoz, takafa bure bileshe,
Acha pia uchechemez, utalamba malateshi,
Acha huo uchokozi, acha pia huo ubishi,
Acha mwanangu uache, acha uishi salama.

Acha benua kidari, majuto ni mjukuu,
Acha usitakabari, usikie la mkuu,
Acha hayo machachari, utavunjika mguu,
Acha mwanangu uache, acha uishi salama.

Acha na huo mdomo, kazi kupiga umbea,
Acha na hiyo migomo, utaikosa bembea,
Acha usione shimo, utakosa kutembeza,
Acha mwanangu uache, acha uishi salama.

Maswali

41. Mshairi anaposema "**acha benua kidari**" anamaanisha mshauri watu wawe wavumilivu na wasiwe na kiburi au tabia za kujigamba.
42. Katika ubeti wa pili, mshairi anabainisha kuwa tabia ya wizi au uchokozi inaweza kusababisha madhara makubwa, kama vile kuumiza wengine au kupoteza heshima.
43. Neno "**kiecheche**" linamaanisha mtu kuwa mkali, wenye hasira, au kusababisha vurugu; katika muktadha wa shairi, linaashiria tabia ya vurugu au uvunjifu.
44. Mshairi anaposema "**acha na huo mdomo**" anaonya watu wenye tabia ya kusema maneno yasiyo na maana au ya kudanganya, watu wenye ulaghai au kueneza uongo.
45. Ujumbe wa shairi ni kuhimiza tabia njema katika jamii, kuwa mwangalifu, kuwa na upole, kuepuka uvunjifu na kudanganya, na kuhakikisha kila mtu anaishi kwa amani na heshima.